

**BOLALARGA YUQIMLI KASALLIKLARNI OLDINI OLISHDA PROFILAKTIK
EMLASHNING AHAMIYATI**

Xidirov I.B.

Respublika O'rta tibbiyot va farmatsevtika ixtisoslashtirilgan markazi

Termiz filiali va xodimlarini o'qitish

tibbiyot o'qituvchisi, pediatr

Tel. 94-639-26-11

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolalar orasida keng tarqalgan yuqumli kasalliklarning oldini olishda profilaktik emlashning tutgan o'rni va ahamiyati yoritilgan. Profilaktik emlashning mohiyati, organizmda sun'iy faol immunitet hosil qilish mexanizmi hamda bolalar salomatligini mustahkamlashdagi roli tahlil qilingan. Shuningdek, emlash yordamida oldi olinadigan asosiy yuqumli kasalliklar, vaksinalarning xavfsizligi va samaradorligi, jamoaviy immunitetni shakllantirishdagi ahamiyati haqida ma'lumot berilgan. Maqolada profilaktik emlashning kasallanish darajasini kamaytirish, og'ir asoratlarning oldini olish va bolalar o'limini qisqartirishdagi o'rni ilmiy manbalar asosida yoritilgan. Emlashning nafaqat alohida shaxs, balki butun jamiyat salomatligini muhofaza qilishdagi ahamiyati ham ko'rsatib berilgan.

Аннотация. В данной статье освещаются роль и значение профилактической вакцинации в предупреждении широко распространённых инфекционных заболеваний среди детей. Проанализированы сущность профилактической иммунизации, механизм формирования искусственного активного иммунитета в организме, а также её значение в укреплении здоровья детей. Кроме того, представлена информация об основных инфекционных заболеваниях, предупреждаемых с помощью вакцинации, безопасности и эффективности вакцин, а также их роли в формировании коллективного иммунитета. В статье на основе научных источников раскрыта роль профилактической вакцинации в снижении уровня заболеваемости, предупреждении тяжёлых осложнений и сокращении детской смертности. Также показано значение вакцинации не только для защиты отдельного человека, но и для охраны здоровья всего общества.

Abstract. This article highlights the role and importance of preventive vaccination in preventing infectious diseases that are widespread among children. The essence of preventive immunization, the mechanism of developing artificial active immunity in the body, and its role in strengthening children's health are analyzed. In addition, information is provided on the main infectious diseases that can be prevented through vaccination, the safety and effectiveness of vaccines, and their importance in establishing herd immunity. Based on scientific sources, the article discusses the role of preventive vaccination in reducing disease incidence, preventing severe complications, and lowering child mortality rates. It also emphasizes the significance of vaccination not only in protecting individuals but also in safeguarding the health of society as a whole.

Kalit so'zlar: profilaktik emlash, vaksina, immunitet, yuqumli kasalliklar, bolalar salomatligi, profilaktika, infeksiya, epidemiologiya.

Ключевые слова: профилактическая вакцинация, вакцина, иммунитет, инфекционные заболевания, здоровье детей, профилактика, инфекция, эпидемиология.

Keywords: preventive vaccination, vaccine, immunity, infectious diseases, child health, prevention, infection, epidemiology.

Yuqumli kasalliklar bolalar salomatligiga jiddiy xavf tug'diradigan muammolardan biri hisoblanadi. Bolalar organizmining immun tizimi to'liq shakllanmaganligi sababli ular turli infeksiyalarga nisbatan sezgir bo'ladilar. Qizamiq, qizilcha, ko'kyo'tal, difteriya, poliomyelit, gepatit B, sil kabi kasalliklar bolalarda og'ir kechishi va turli asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli ushbu kasalliklarning oldini olishda profilaktik emlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Profilaktik emlash zamonaviy tibbiyotning eng katta yutuqlaridan biri bo'lib, millionlab bolalarning hayotini saqlab qolishga xizmat qilmoqda. Vaksinalar yordamida ko'plab yuqumli kasalliklarning tarqalishi sezilarli darajada kamaygan, ayrimlari esa deyarli butunlay yo'q qilingan. Profilaktik emlash – bu organizmda ma'lum bir yuqumli kasallikka qarshi immunitet hosil qilish maqsadida vaksinalarni qo'llash jarayonidir. Vaksina tarkibida kasallik qo'zg'atuvchisining zaiflashtirilgan yoki o'ldirilgan shakli, shuningdek uning alohida antigenlari bo'lishi mumkin.

Ular organizmga kiritilganda immun tizimi tomonidan tanib olinadi va unga qarshi himoya omillari ishlab chiqiladi. Natijada organizmda maxsus antitanachalar hosil bo'ladi hamda immunologik xotira shakllanadi. Keyinchalik organizm ushbu infeksiya bilan qayta uchrashganda kasallik rivojlanmaydi yoki yengil shaklda kechadi. Shu tariqa emlash bolalarni og'ir kasalliklar va ularning asoratlardan himoya qiladi. Bolalar salomatligini saqlashdagi ahamiyati Profilaktik emlash bolalar salomatligini saqlashning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Emlash natijasida kasallanish darajasi kamayadi, og'ir asoratlar va nogironlik holatlarining oldi olinadi. Masalan, poliomyelit kasalligi falajlikka olib kelishi mumkin bo'lsa, qizamiq pnevmoniya, ensefalit kabi xavfli asoratlarni keltirib chiqaradi.

.....1-rasm.Bolalarni emlash jadvali

Emlangan bolalarda ushbu kasalliklarning uchrashi keskin kamayadi. Bundan tashqari, emlash bolalarning jismoniy va rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan infeksiyalarni oldini olishga yordam beradi.

Emlash orqali oldi olinadigan kasalliklar Hozirgi kunda profilaktik emlash yordamida ko'plab yuqumli kasalliklarning oldini olish mumkin.

Ularga quyidagilar kiradi: Sil, Gepatit B, Poliomyelit, Difteriya, Ko'kyo'tal, Qoqshol, Qizamiq, Qizilcha, Epidemik parotit, Pnevmonokokk infeksiyasi, Rotavirus infeksiyasi va boshqalar. Mazkur kasalliklarning aksariyati og'ir asoratlar, uzoq muddatli davolanish yoki o'lim bilan yakunlanishi mumkin. Vaksinalar esa ushbu xavflarni sezilarli darajada kamaytiradi. Profilaktik emlashning muhim afzalliklaridan biri jamoaviy immunitetni shakllantirishidir. Aholining katta qismi emlangan bo'lsa, infeksiya qo'zg'atuvchisi bir odamdan boshqasiga oson yuqolmaydi. Bu ayniqsa yangi tug'ilgan chaqaloqlar, surunkali kasalligi bo'lgan bolalar va immuniteti sust shaxslarni himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Jamoaviy immunitet tufayli epidemiyalarning oldi olinadi va aholi salomatligi mustahkamlanadi. Zamonaviy vaksinalar ko'p bosqichli klinik sinovlardan o'tkaziladi va ularning xavfsizligi qat'iy nazorat qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi profilaktik emlash kalendari

Yoshi	Emlash nomi
1- kunida	YDV-1
2-5 kunida	BSI-1
2 oylikda	OPV-1, Rota-1, Perita-1 (AKDS-1, VGV-2, XIB-1), Pnevmo-1
3 oylikda	OPV-2 Rota-2, Perita-2 (AKDS-2, VGV-3, XIB-2), Pnevmo-2
4 oylikda	OPV-3, Rota-3, Perita-3 (AKDS-3, VGV-4, XIB-3), IPV
12 oylikda	KPK-1, Pnevmo-3
16 oylikda	OPV-4, AKDS-4
6 yosh	KPK-2
7 yosh (1 sinf)	OPV-5, ADS-M-5
9-13 yosh	VPCH
16 yosh	ADS-M-6

ruhiy

Emlashdan keyin ba'zan tana haroratining biroz ko'tarilishi, inyektsiya qilingan joyda qizarish yoki og'riq kuzatilishi mumkin. Biroq bu holatlar vaqtinchalik bo'lib, jiddiy xavf tug'dirmaydi. Vaksinalarning foydasi ehtimoliy nojo'ya ta'sirlariga nisbatan ancha yuqori hisoblanadi. Shu sababli dunyoning barcha rivojlangan davlatlarida bolalarni o'z vaqtida emlash tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

«Список использованных источников»

1. Белокон Н.А., Кубергер М.Б. Болезни сердца и сосудов у детей. М. 1987, с.303-338.
2. Белозеров Ю.М. Детская кардиология. М. 2004. 597 с.
3. "Болезни детей раннего возраста", - руководство для врачей под редакцией А.А.Баранова - Москва-Иванова, 1998, -с.241-257.
4. Денисов М.Ю. Практическая гастроэнтерология для педиатра. М., 2001.
5. Каганов С.Ю. Бронхиальная астма у детей и её классификация. В кн.: Бронхиальная астма у детей. Под ред. С.Ю. Каганова. М: Медицина 1999;12-27.
6. Клиническая медицина. Справочник практического врача. М., 1997, Т.1, стр.497-501.
7. Ласиса О.И., Ласиса Т.С. Бронхиальная астма в практике семейного врача. - Киев: ЗАО "Атлант УМС". - 2001. - 263 с.
8. Мошич П.С., В.М.Сиделникова, Д.Ю.Кривченя. Кардиология детского возраста". Москва, 2004 год.
9. Назиров Э., Денисов ЛН., Улумбекова Э.Г. Справочник-путеводитель практического врача. 2000 год.
10. Педиатрия В руководство для врачей под редакцией Р.Э.Бермана, В.К.Вогана. Книга 6, -М, 1989
11. "Патология детей старшего возраста", - под редакцией А.А.Баранова, М, -1998 12. Пайков В.Л., Хаскел С.Б., Эрман Л.В. Гастроэнтерология детского возраста в схемах и таблицах: Справочное руководство. СПб., 1998.